

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Декан факультету
педагогіки і психології
_____ Т.О. Олефіренко

«08» вересня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

**нормативної навчальної дисципліни
«ПЕДАГОГІКА ДОШКІЛЬНА.
ІСТОРІЯ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ»**

**освітнього рівня бакалавра (1.10)
галузі знань 01 Освіта
спеціальності 012 Дошкільна освіта**

Шифр за навчальним планом ІІІ 04

Київ – 2021

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми, затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова «27» квітня 2017 року, протокол №10.

Розробник програми: Довбня С.О., кандидат педагогічних наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри
педагогіки і психології дошкільної освіти
«30» серпня 2021 р., протокол №1

Завідувач кафедри

проф. Цветкова Г.Г.

I. Опис навчальної дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань: 01 освіта	Кількість кредитів ЄКТС – 5		<p>Методи навчання: словесні – лекція, пояснення, бесіда; практичні – виконання практичних завдань, розробка схем, таблиць; самостійне вивчення теоретичного матеріалу, конспектування джерел та їх аналіз, розробка структурно-логічних схем, таблиць.</p> <p>Методи та форми дистанційного навчання</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ система Moodle НПУ імені М.П. Драгоманова; ➤ інтернет-конференція Cool Meet.
Спеціальність: 012 дошкільна освіта	Загальна кількість годин - 150		
Освітній ступінь: бакалавр	Денна	Заочна	
	Лекції		
	73	4	
	Семінарські (практичні) Заняття		
Статус дисципліни: вибіркова	37	4	<p>Форми поточного контролю – усне опитування, виконання завдань, перевірка самостійної роботи.</p> <p>Модульний контроль – письмова модульна контрольна робота.</p> <p>Форма підсумкового контролю</p> <p>Екзамен (письмовий) тести/завдання в системі Moodle).</p>
	Лабораторні заняття:		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1-ий	-	-	
	Індивідуальна робота:		
Семестр: I-II-ий (денна); II-й (заочна)	-	-	
	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження: - аудиторне – 3 год ; - самостійна робота – 10 год.	77	67	
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання - українська	1 /3	1/10	
Передумови навчання: педагогіка, історія педагогіки			

II. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предметом вивчення дисципліни «Педагогіка дошкільна. Історія дошкільної педагогіки» є визначення загальних закономірностей технології організації та здійснення виховного процесу, що визначають розвиток особистості дітей дошкільного віку, ознайомлення із шляхами розвитку теорії і практики дошкільного виховання в умовах різних суспільно-економічних формацій, підготовка до усвідомленого оволодіння професійними вміннями та навичками, необхідними для ефективної роботи у закладі дошкільної освіти. Курс є провідним у структурі нормативної частини циклу професійно-орієнтованої підготовки студентів.

Міждисциплінарні зв'язки дисципліни «Педагогіка дошкільна. Історія дошкільної педагогіки» ґрунтуються на класичних та сучасних наукових дослідженнях у галузі філософії, соціології, загальної педагогіки, культурології, вікової та педагогічної психології, має зв'язок з дисциплінами «Дошкільна педагогіка», «Педагогіка», «Історія педагогіки».

Мета викладання навчальної дисципліни «Педагогіка дошкільна. Історія дошкільної педагогіки» – формування системи знань студентів про сутність та особливості організації (методи, форми, прийоми) навчально-виховного процесу в закладі дошкільної освіти та про досвід минулого, що дає можливість простежити генезис багатьох педагогічних проблем і явищ, допомагає забезпечити оволодіння кращими здобутками зарубіжної та української педагогіки.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ознайомлення з основними категоріями дошкільної педагогіки та історії дошкільної педагогіки;
- оволодіння методами, формами і засобами навчання та виховання дітей дошкільного віку;
- вивчення історії та передового педагогічного досвіду;
- формування цілісної системи поглядів на історію зарубіжної та вітчизняної педагогічної думки, освіти та виховання;
- виховання у студентів почуття пошани до педагогічної спадщини свого й інших народів, усвідомлення значущості педагогіки в розвитку суспільства;
- набуття навичок творчого використання прогресивних ідей зарубіжної педагогіки та інноваційних педагогічних технологій навчання і виховання дітей дошкільного віку;
- усвідомлення ролі обраної професії і власного професіоналізму у вихованні підрастаючого покоління відповідно до сучасних вимог розвитку України.

Основні результати навчання і компетентності, які вони формують

№	Результати навчання	Компетентності
1.	<p><i>Знати</i> нормативні державні документи про освіту, дошкільну освіту, особливості розвитку дітей дошкільного віку, теоретичні та методичні засади всебічного виховання дітей дошкільного віку, провідні види діяльності, особливості реалізації дидактичних принципів організації виховного процесу в закладі дошкільної освіти.</p> <p><i>Вміти</i> здобувати нові знання і формувати судження з наукових, соціальних та інших проблем, використовуючи сучасні освітні та інформаційні технології, наслідувати етичні і правові норми щодо дітей і педагогів, мати чітку ціннісну орієнтацію на збереження психічного здоров'я кожного учасника виховного процесу та охорону їх прав і здоров'я.</p>	<p><i>Здатність</i> використовувати нормативні правові документи у професійній діяльності у галузі дошкільної освіти.</p> <p><i>Здатність</i> ставити і вирішувати прикладні задачі щодо виховання дітей дошкільного віку з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у галузі дошкільної освіти.</p> <p><i>Здатність</i> дотримуватися етичних і правових норм щодо вихованців і педагогів з орієнтацією на збереження психічного здоров'я кожного учасника виховного процесу та охорону їхніх прав і здоров'я.</p>
2.	<p><i>Знати:</i> понятійний апарат і теоретико-методологічні основи історії дошкільної педагогіки як наукової дисципліни; - головні етапи розвитку зарубіжної та вітчизняної педагогіки в різні історичні періоди; - історію навчально-виховних закладів усіх рівнів; - творчий доробок визначних зарубіжних та українських вчених у царині дошкільної педагогіки</p> <p><i>Вміти</i> аналізувати здобутки світової та вітчизняної педагогіки, застосовувати їх в національному дошкільному закладі; - аналізувати історико-педагогічну літературу з метою осмислення різних історико-методологічних підходів; - здійснювати науково-пошукову діяльність, - розвивати свій творчий потенціал;</p>	<p><i>Здатність</i> добирати, аналізувати та відповідно застосовувати основні напрацювання видатних педагогів в галузі дошкільної освіти, добирати засоби стимулювання загального розвитку, інтелектуальної та мовленнєвої сфери особистості дошкільника, враховуючи їх індивідуальні та вікові особливості.</p> <p><i>Здатність</i> до інноваційності мислення, креативності, рефлексії власної професійної діяльності.</p> <p><i>Здатність</i> усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, володіти високою мотивацією до виконання професійної діяльності у галузі дошкільної освіти; адекватно оцінювати процес і результати своєї діяльності, власні професійні можливості; готовність до вдосконалення професійної діяльності.</p>

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної програми відводиться 5 кредитів ЄКТС 150 годин.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Предмет дошкільної педагогіки. Особливості розвитку дітей дошкільного віку.												
Тема 1. Педагогіка дошкільна – предмет, об'єкт і методи	6	2	2			2	7	2				5
Тема 2. Особистість вихователя	4	2				2	6					6
Тема 3. Програми виховання в закладі дошкільної освіти	4		2			2	6					6
Тема 4. Особливості та закономірності розвитку дітей раннього віку	6	2	2			2	6					6
Тема 5. Виховання дітей 1-3 років життя	6					6	6					6
Тема 6. Особливості та закономірності розвитку дітей дошкільного віку	6	2	2			2	5					5
Разом за ЗМ 1.	32	8	8	-	-	16	36	2	-	-	-	34
Змістовий модуль 2. Ігрова діяльність дітей. Форми та методи роботи ЗДО												
Тема 7. Теорія і методика всебічного розвитку та виховання дітей дошкільного віку	7	2	2			3	5					5
Тема 8. Особливості розвитку ігрової	5		2			3	7		2			5

діяльності. Види ігор												
Тема 9. Особливості використання іграшки у роботі з дітьми дошкільного віку	7	2	2			3	7		2			5
Тема 10. Особливості взаємодії дошкільного закладу і сім'ї.	4	2				2	6					6
Тема 11. Підготовка дитини до навчання у школі	6	2	2			2	6					6
Тема 12. Планування у закладі дошкільної освіти	4	2				2	8	2				6
Разом за ЗМ 2.	33	10	8	-	-	15	39	2	4	-	-	33
Змістовий модуль 3. Становлення та розвиток дошкільного виховання у західноєвропейських країнах												
Тема 13. Предмет та завдання історії дошкільної Педагогіки. Виховання в умовах первіснообщинного ладу	5	2				3	4	2				2
Тема 14. Виховання та розвиток педагогічної думки в рабовласницькому суспільстві	5		2			3	2					2
Тема 15. Особливості освітньо-виховної практики та педагогічної думки в епоху Середньовіччя	5	2				3	5					5
Тема 16. Погляди Я.А. Коменського на виховання дітей дошкільного віку	5	2				3	8		2			6
Тема 17.	7	2	2			3	5					5

Педагогічні думки про дошкільне виховання у спадщині педагогів Західної Європи XVII-XVIII ст.												
Разом за ЗМ 3.	27	6	6	-	-	27	24	2	2	-	-	20
Змістовий модуль 4. Зарубіжні педагогічні концепції дошкільного виховання у XIX-XX ст.												
Тема 18. Суспільне дошкільне виховання дітей в педагогічній думці Західної Європи у XIX ст.	6	2	2			3	5					5
Тема 19. Зарубіжні педагогічні концепції дошкільної освіти XX ст.	6	2	2			3	5					5
Разом за ЗМ 4.	14	4	4	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Змістовий модуль 5. Розвиток суспільного дошкільного виховання на українських землях												
Тема 20. Народна педагогіка як джерело і основа наукової дошкільної педагогіки.	5	2				3	5					5
Тема 21. Виховання, навчання та педагогічна думка на українських землях у дохристиянський період і в княжу добу.	5		2			3	5					5
Тема 22. Освіта України в епоху національного Відродження	5		2			3	5					5
Тема 23. Українська освіта та педагогіка наприкінці XVIII – середини XIX ст.	5	2				3	5					5
Тема 24. Педагогічна думка, освіта, становлення суспільного	7	2	2			3	3					3

дошкільного виховання в Україні в кінці XIX-поч.XX ст.												
Тема 25. Розвиток педагогічної науки та освіти в Україні у міжвоєнний період. Педагогічна система А.С.Макаренка	5		2			3	6					6
Тема 26. Педагогічна діяльність і літературно-педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського.	5		2			3	7		2			5
Тема 27. Сучасні тенденції розвитку дошкільної освіти незалежної України та їх порівняння із зарубіжними.	8	2	2			4	5	2				3
Разом за ЗМ 5.	45	8	12	-	-	25	41	2	2	-	-	37
Усього годин	150	36	37	-	-	77	150	8	8	-	-	134

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	4.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т. ч. лекцій
1.	ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ПРЕДМЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	32	8
1.1.	<p>Тема 1. Педагогіка дошкільна – предмет, об'єкт і методи</p> <p>Предмет дошкільної педагогіки як науки. Основні категорії: «розвиток», «виховання», «навчання», «освіта». Методологія дошкільної педагогіки. Об'єкт, предмет дошкільної педагогіки. Зв'язок і взаємодія дошкільної педагогіки з іншими науками (філософією, психологією, фізіологією, соціологією).</p> <p>Джерела розвитку дошкільної педагогіки як науки: етнопедагогіка, народна педагогіка, прогресивні ідеї минулого і сучасності у вітчизняній і зарубіжній педагогіці, дані суміжних наук, кращий досвід дошкільних закладів, експериментальні дослідження.</p> <p>Проблеми дошкільної педагогіки на сучасному етапі. Необхідність розвитку фундаментальних досліджень у галузі педагогіки раннього і дошкільного дитинства.</p> <p>Методи, завдання, організація педагогічних досліджень.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 2-7.</i> <i>Допоміжні: 4-8.</i></p>	6	2
1.2.	<p>Тема 2. Особистість вихователя</p> <p>Роль вихователя та його відповідальність за розвиток особистості дитини. Соціальна значущість професії педагога.</p> <p>Поняття «педагогічна діяльність».</p> <p>Мотиви педагогічної діяльності. Своєрідність педагогічної діяльності. Професійні функції та уміння вихователя. Творчий підхід в педагогічній діяльності. Педагогічне спілкування. Взаємозв'язок у роботі вихователя закладу дошкільної освіти з суміжними професіями та професійними закладами.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 35-39.</i> <i>Допоміжні: 1-6.</i></p>	4	2
		4	2

1.3.	<p>Тема 3. Програми виховання в закладі дошкільної освіти</p> <p>Значення програми. Загальні принципи побудови програми. Різноманітні програми у роботі ЗДО, їх характеристика. Варіативність і інваріативність у змісті та використанні програми. Закон України «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: призначення, логіка структурування та проблеми.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 1-7.</i> <i>Допоміжні: 10-12.</i></p>	6	2
1.4.	<p>Тема 4. Особливості та закономірності розвитку дітей раннього віку</p> <p>Основні показники розвитку дітей раннього віку. Особливості розвитку вищої нервової діяльності. Провідна роль дорослого у формуванні психічних функцій дитини. Особливості нервово-психічного розвитку дітей раннього віку. Педагогічні правила виховання дітей з врахуванням особливостей їх віку. Завдання виховання дітей раннього віку в ЗДО та в родині. Особливості адаптації дітей до умов ЗДО. Поняття про «госпіталізм», його причини і шляхи усунення. Наукові дослідження з питань розвитку і виховання дітей перших двох років життя. Зарубіжні концепції розвитку дитини в ранні роки. Форми надання допомоги сім'ї.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 4-12.</i> <i>Допоміжні: 4-7.</i></p>		

1.5.	<p>Тема 5. Виховання дітей 1-3 років життя</p> <p>Вікові етапи та особливості фізичного і психічного розвитку дітей 1-3 років життя.</p> <p>Завдання виховання на кожному етапі. Формування потреб спілкування з дорослими. Режим дня, правила організації режимних процесів.</p> <p>Особливості проведення ігор-занять та різних видів занять відповідно до віку дітей.</p> <p>Роль самостійної діяльності в розвитку дітей. Створення умов для розвитку й інших видів самостійної діяльності дітей.</p> <p>Необхідність створення розвивального середовища.</p> <p>Розвиток дітей в процесі навчання. Види занять і дидактичних ігор.</p> <p>Поява у дітей перших сюжетних рольових ігор, сприяння розвитку. Всебічний розвиток дитини (естетичне, розумове, фізичне, трудове, моральне виховання).</p> <p>Робота з батьками дітей 1-3 років життя.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 11-14.</i> <i>Допоміжні: 9-12.</i></p>	6	-
1.6.	<p>Тема 6. Особливості та закономірності розвитку дітей дошкільного віку</p> <p>Фактори, які сприяють розвитку особистості (спадковість, виховання, оточення). Педагогічна вікова періодизація дошкільного дитинства. Віковий підхід до розвитку особистості в дошкільному віці.</p> <p>Роль діяльності і спілкування у формуванні активної творчої особистості. Організація, розвиток дитячої діяльності як шлях підвищення її виховного впливу.</p> <p>Робота з обдарованими дітьми. Фізіологічні задатки обдарованості. Можливі вияви обдарованості у дітей дошкільного віку. Роль діяльності в цьому процесі. Основні ознаки обдарованості дитини. Зміст спільної роботи батьків і вихователів з обдарованими дітьми.</p> <p>Робота з педагогічно занедбаними дітьми. Поняття «важковиховуваність» і «педагогічна занедбаність». Причини і особливості виявлення педагогічної занедбаності у дітей дошкільного віку. Шляхи подолання педагогічної занедбаності дошкільника. Особливості роботи вихователів з батьками важковиховуваної дитини. Профілактика важковиховуваності в дошкільному віці.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 11-14. Допоміжні: 10-12.</i></p>	6	2

2.	ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ. ФОРМИ ТА МЕТОДИ РОБОТИ ЗДО	33	10
2.1.	<p>Тема 7. Теорія і методика всебічного розвитку та виховання дітей дошкільного віку</p> <p>Основи теорії фізичного виховання дітей. Фізичне виховання і фізичний розвиток. Філософія співвідношення фізичного і психічного розвитку. Природничонаукова основа фізичного виховання дітей.</p> <p>Методологічні, психологічні і фізіологічні основи розумового виховання і навчання, роль чуттєвого досвіду в пізнанні дитиною навколишнього світу, зв'язок мислення з емоціями, активною практичною діяльністю, сенсорним розвитком, різних видів діяльності в розумовому розвитку дитини.</p> <p>Поняття моралі. Національні і загальнолюдські моральні цінності.</p> <p>Теоретичні основи трудового виховання дітей дошкільного віку. Виховне та розвиваюче значення трудової діяльності дошкільників. Визначення основних положень організації дитячої праці. Своєрідність праці дітей дошкільного віку. Завдання трудового виховання. Залучення дітей до праці, розподілу обов'язків, контролю за виконанням, вимогливість у поєднанні з допомогою, порадою, привчання до ретельного виконання роботи, заохочення зусиль.</p> <p>Основи теорії естетичного виховання дошкільників. Вихідні вчення про естетику – методологічна основа естетичного виховання. Вплив прекрасного на всебічний розвиток дитини. <i>Основні принципи естетичного виховання дітей:</i> єдність естетичного, ідейного і морального виховання; провідна роль вихователя і навчання в естетичному розвитку дітей; комплексне використання різних видів діяльності дитини; забезпечення естетики життя і побуту дітей; необхідність активного включення дітей в різноманітні види творчої діяльності. Своєрідність естетичного сприймання, естетичних переживань дітей дошкільного віку.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 11-18.</i> <i>Допоміжні: 10-12.</i></p>	7	2
2.2.	<p>Тема 8. Особливості розвитку ігрової діяльності. Види ігор.</p> <p>Гра – активний чинник виховання і розвитку культури дошкільника. Гра як актуальна потреба дошкільника. Гра – провідна діяльність дитини, в якій відбувається її психічний розвиток.</p> <p>Класифікація дитячих ігор. Характеристика та типові особливості кожного виду ігор.</p> <p>Педагогічне обґрунтування гри як засобу виховання</p>	5	-

	<p>дошкільників: зміст гри, оптимальна педагогічна дієздатність гри як результат її змістовності та опосередкованого керівництва опануванням дітьми доцільним змістом. Мотиви гри як надзвичайно важливі рушійні сили впливу на дитину.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 27-31.</i> <i>Допоміжні: 1-5.</i></p>		
2.3.	<p>Тема 9. Особливості використання іграшки у роботі з дітьми дошкільного віку</p> <p>Іграшка – найважливіший засіб розвитку гри. Роль іграшки в задоволенні потреби дитини в грі, здійсненні задумів у виконанні ролі. Освітній та виховний вплив іграшок. Історія іграшки як предмета мистецтва, життєвого супутника людини, засобу виховання.</p> <p>Різновиди іграшок: народні, образні, дидактичні, технічні, моторно-спортивні, творчо-трудова, веселі, настільні, музичні, театральні. Використання іграшки в педагогічному процесі.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 28-35.</i> <i>Допоміжні: 8-12.</i></p>	7	2
2.4.	<p>Тема 10. Особливості взаємодії дошкільного закладу і сім'ї.</p> <p>Зростання значення сім'ї в житті людини. Єдність цілей і завдань суспільного і сімейного виховання. Проблеми сучасної сім'ї.</p> <p>Основні питання сімейного виховання: мета, завдання, зміст, співпраця.</p> <p>Використання кращих традицій української народної педагогіки, дитячої літератури, мистецтва в сімейному вихованні. Надання допомоги родинам з питань організації роботи з дошкільниками вдома: організація дозвілля, режим, ігри, заняття. Педагогічна освіта батьків. Характеристика форм роботи дитячого садка з сім'єю: індивідуальних, колективних.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 35-40.</i> <i>Допоміжні: 5-9.</i></p>	4	2
2.5.	<p>Тема 11. Підготовка дитини до навчання у школі</p> <p>Спадкоємність як двосторонній процес, її основні завдання. Сутність, перспективи і ретроспективи проблеми. Необхідність узгодження програм і методів навчання і виховання дітей в закладі дошкільної освіти і школі. Значення дошкільної</p>	6	2

2.6.	<p>підготовки для успішного навчання дітей в школі, формування передумов навчальної діяльності.</p> <p>Специфіка методів навчання – форм організації навчання і форм організації роботи з дітьми на перших етапах шкільного життя.</p> <p>Форма зв'язку дитячого садка і школи, вивчення системи вимог, які висуває до дитини школа.</p> <p>Загальна і спеціальна підготовка дітей до школи. Розуміння готовності дітей до навчання в школі як розвитку всіх сторін особистості дитини.</p> <p>Спільна робота закладу дошкільної освіти і сім'ї щодо підготовки дитини до школи. Індивідуальна робота з дітьми. Визначення готовності до школи кожної дитини. Особливості роботи з 6-річками на сучасному етапі.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 11-14.</i> <i>Допоміжні 10-12.</i></p> <p>Тема 12. Планування у закладі дошкільної освіти Особливості планування у ЗДО. Документація вихователя групи, відповідальність. Планування, розподіл різних видів діяльності у групах ЗДО.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 20-30.</i> <i>Допоміжні:5-8.</i></p>	4	2
3.1.	<p>ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ</p> <p>Тема 13. Предмет та завдання історії дошкільної педагогіки. Виховання в умовах первіснообщинного ладу</p> <p>Значення, предмет, завдання історії дошкільної педагогіки. Джерела історії дошкільної педагогіки. Основні теорії походження виховання. Особливості виховання на різних етапах розвитку первісного суспільства.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 11-14.</i> <i>Допоміжні:14-16.</i></p>	27	6
		5	2

3.2.	<p>Тема 14. Виховання та розвиток педагогічної думки в рабовласницькому суспільстві</p> <p>Виховання та навчальна практика у країнах Стародавнього Сходу. Виховання й шкільна освіта в державах Стародавньої Греції. Зародження дошкільної педагогічної теорії у філософських вченнях древньогрецьких мислителів. Виховання, школа і педагогічна думка у Стародавньому Римі. Педагогічні ідеї М.Ф.Квінтіліана.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 15-22.</i> <i>Допоміжні:1-5.</i></p>	5	-
3.3.	<p>Тема 15. Особливості освітньо-виховної практики та педагогічної думки в епоху Середньовіччя</p> <p>Загальна характеристика розвитку освіти в період раннього середньовіччя. Схоластика та її вплив на зміст і методику навчання. Розвиток університетської освіти в епоху середньовіччя. Педагогічна думка у Європі в епоху Відродження.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 20-22.</i> <i>Допоміжні:3-8.</i></p>	5	2
3.4.	<p>Тема 16. Погляди Я.А. Коменського на виховання дітей дошкільного віку</p> <p>Педагогічна діяльність Я. А. Коменського. Формування та основні риси світогляду Я. А. Коменського. Зміст і методика виховання в материнській школі. Обґрунтування класно-урочної системи. Дидактичні принципи. Підручники для дітей Я.А.Коменського. Питання виховання та шкільної дисципліни у працях Я.А.Коменського. Я.А.Коменський про вчителя та вимоги до нього.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 12-18.</i> <i>Допоміжні:4-9.</i></p>	5	-
3.5.	<p>Тема 17. Педагогічні думки про дошкільне виховання у спадщині педагогів Західної Європи XVII-XVIII ст.</p> <p>Загальна характеристика розвитку освіти в країнах Західної Європи у XVII-XVIII ст. Англійська педагогіка XVII ст. Педагогічна концепція Дж. Локка. «Еміль, або Про виховання»</p>	7	2

	<p>Жан Жака Руссо як торжество гуманістичної педагогіки. Теорія елементарної освіти Йогана Генріха Песталоцці.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 4-12.</i> <i>Допоміжні: 14-16.</i></p>		
	<p>ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4. ЗАРУБІЖНІ ПЕДАГОГІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ХІХ-ХХ ст.</p>	14	4
4.1.	<p>Тема 18. Суспільне дошкільне виховання дітей в педагогічній думці Західної Європи у ХІХ ст.</p> <p>Розвиток філантропізму і неогуманізму у Німеччині. Педагогічна система А.Дістервега. Педагогічна теорія Йогана Фрідріха Гербарта. Педагогічні погляди і діяльність соціалістів-утопістів Р.Оуена та Ш.Фур'є. Педагогічне вчення Фрідріха Фребеля.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 4-12.</i> <i>Допоміжні: 18-24.</i></p>	7	2
4.2.	<p>Тема 19. Зарубіжні педагогічні концепції дошкільної освіти ХХ ст.</p> <p>Загальні тенденції дошкільного виховання в зарубіжній педагогіці ХХ століття. М.Монтессорі про особливості виховання дітей дошкільного віку. Педагогічна діяльність та педагогічні погляди Поліни Кергомар. О.Декролі про збереження цінності дитинства. Актуальні проблеми дошкільної педагогіки в працях вчених Західної Європи.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 18-20.</i> <i>Допоміжні: 5-15.</i></p>	7	2
	<p>ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 5. РОЗВИТОК СУСПІЛЬНОГО ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ</p>	45	8
5.1.	<p>Тема 20. Народна педагогіка як джерело і основа наукової дошкільної педагогіки</p> <p>Народна педагогіка – праматір наукової педагогічної теорії. Основні історичні віхи становлення української етнопедагогіки. Питання виховання і освіти дошкільнят в народній педагогіці.</p>	5	2

	<p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 11-14.</i> <i>Допоміжні: 14-16.</i></p>		
5.2.	<p>Тема 21. Виховання, навчання та педагогічна думка на українських землях у дохристиянський період і в княжу добу Виховання у східних слов'ян в дохристиянський період. Становлення шкільництва в Київській Русі. Педагогічні тенденції в пам'ятках літератури Київської Русі. Розпад Київської Русі та період культурного занепаду. Збереження і примноження освітніх традицій Київської Русі у Галицько-Волинській державі.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 18-19.</i> <i>Допоміжні: 12-15.</i></p>	5	-
5.3.	<p>Тема 22. Освіта України в епоху національного Відродження Освіта за литовської доби. Освіта на українських землях під владою Польщі. Братські школи та їх роль у формуванні національної свідомості українців. Першодруки. Перші високі школи на Україні (Острозька та Києво-Могилянська академія). Козацька педагогіка – унікальне явище світової педагогічної думки.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 18-20.</i> <i>Допоміжні: 14-19.</i></p>	5	-
5.4.	<p>Тема 23. Українська освіта та педагогіка наприкінці XVIII – середини XIX ст. Стан освіти на західноукраїнських землях. Просвітницька діяльність і педагогічні ідеї видатних вчених, письменників і громадських діячів. Освітня діяльність і педагогічні погляди К.Д.Ушинського.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 18-23.</i> <i>Допоміжні: 16-20.</i></p>	2	5
5.5.	<p>Тема 24. Педагогічна думка, освіта, становлення суспільного дошкільного виховання в Україні в кінці XIX - поч. XX ст. Загальна характеристика розвитку суспільного дошкільного виховання на Україні в кінці XIX-поч. XX ст. Видатні</p>	7	2

	<p>українські педагоги XIX – початку XX ст. про виховання дітей дошкільного віку. С.Русова про мету і завдання дошкільного виховання. Проблема національного виховання у творчій спадщині Г.Ващенко.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 11-14.</i> <i>Допоміжні: 14-16.</i></p> <p>5.6. Тема 25. Розвиток педагогічної науки та освіти в Україні у міжвоєнний період. Педагогічна система А.С.Макаренка Загальна характеристика розвитку педагогічної науки та освіти в Україні у міжвоєнний період. Основні етапи педагогічної діяльності А.Макаренка. Проблема виховання дітей дошкільного виховання в сім'ї. Теорія і практика колективу А.Макаренка. Ідея А.Макаренка про поєднання навчання з продуктивною працею («Педагогічна поема», «Прапори на баштах»).</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 18-22.</i> <i>Допоміжні: 14-16.</i></p> <p>5.7. Тема 26. Педагогічна діяльність і літературно-педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського Життєвий шлях та педагогічна діяльність В.Сухомлинського. Гуманістичні ідеї в педагогічній спадщині В.Сухомлинського. В.Сухомлинський про виховання дітей дошкільного віку. Ідеї становлення вчителя-вихователя.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 11-14.</i> <i>Допоміжні: 14-16.</i></p> <p>5.8. Тема 27. Сучасні тенденції розвитку дошкільної освіти незалежної України та їх порівняння із зарубіжними Основні напрями розвитку педагогічної думки за кордоном. Реформування освіти на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Тенденції розвитку дошкільної освіти у провідних розвинутих країнах світу та в Україні.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 11-14. Допоміжні: 14-16.</i></p>	<p>5</p> <p>5</p> <p>8</p>	<p>-</p> <p>-</p> <p>2</p>
--	--	----------------------------	----------------------------

4.2. Плани семінарських занять.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ПРЕДМЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Семінарське заняття 1. Педагогіка дошкільна – предмет, об'єкт і методи

Мета вивчення: Обґрунтувати теоретичні та методологічні основи дошкільної педагогіки. Визначити особливості методів педагогічних досліджень.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Обладнання: опорні схеми, конспекти лекцій.

Основні питання:

1. Дошкільна педагогіка як особлива галузь педагогіки (історія розвитку, методологічні основи).
2. Джерела дошкільної педагогіки як науки.
3. Видатні мислителі минулого і сучасності про значення виховання у перші роки життя.
4. Зв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками.
5. Методи, завдання і організація педагогічних досліджень, їх етапи.

Література: базова: 8, 12, 18, 30; допоміжна: 1, 12.

Практичне завдання:

- виділити актуальні проблеми розвитку дошкільної педагогіки за сучасними документами дошкільної освіти (Закон України «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти в Україні, Концепція дошкільної освіти в Україні, Національна Доктрина розвитку освіти в XXI столітті);
- підготувати реферат про етапи розвитку дошкільної педагогіки;
- визначити актуальну для педагогічного дослідження проблему дошкільної педагогіки і розробити дослідницький апарат її вивчення (мету, об'єкт, предмет, гіпотезу, завдання та методи дослідження);
- внести до педагогічного словника визначення понять «концепція», «гуманізація», «народність», «освіта», «виховання», «навчання», «розвиток».

Семінарське заняття 2. Програми виховання в закладі дошкільної освіти

Мета вивчення: Проаналізувати державні програми розвитку дитини в Україні. Ознайомитися з альтернативними програмами виховання дітей дошкільного віку.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Обладнання: опорні схеми, конспекти лекцій, програми виховання дітей у дошкільних закладах «Я у Світі», «Дитина», «Дитина в дошкільні» та авторські програми, нормативні документи про освіту.

Основні питання:

1. Значення програми розвитку дитини.
2. Історія створення програми.
3. Характеристика програм виховання і навчання дошкільників.

4. Авторські та альтернативні програми виховання і навчання дітей дошкільного віку.

Література: базова: 5, 25, 34, 36, 40; допоміжна: 3, 6, 12.

Практичне завдання:

- проаналізувати програми виховання дітей у дошкільних закладах («Я у Світі», «Дитина», «Дитина в дошкільні») за схемою: назва програми, автори, вихідні дані, завдання виховання, навчання та розвитку дітей, структура програми, загальні принципи побудови програми;
- написати твір-роздум «Кращий в світі дитячий садок»;
- внести до педагогічного словника поняття «державна програма виховання і навчання», «альтернативна програма виховання і навчання», «авторська програма».

Семінарське заняття 3. Особливості та закономірності розвитку дітей раннього віку

Мета вивчення: Визначити особливості розвитку і завдання виховання дітей раннього віку. З'ясувати загальні вимоги до організації життя і виховання дітей раннього віку.

Обладнання: конспекти лекцій, виставка літератури.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Основні питання:

1. Особливості періоду раннього дитинства.
2. Дослідження раннього віку вітчизняними та зарубіжними психологами і педагогами.
3. Педагогічні правила виховання дітей раннього віку.

Література: базова: 7, 14, 18, 35; допоміжна: 1, 5, 9, 11, 12.

Практичне завдання:

- підготувати доповідь на тему «Дослідження раннього віку вітчизняними та зарубіжними психологами і педагогами»;
- підібрати фольклорний матеріал для спілкування і психічного розвитку дитини раннього віку
- скласти бібліографію за темою.

Семінарське заняття 4. Особливості та закономірності розвитку дітей дошкільного віку

Мета вивчення: Закріпити знання студентів щодо основних показників розвитку дітей дошкільного віку. Встановити особливості дитинства як етапу формування і становлення особистості.

Обладнання: конспекти лекцій, виставка літератури.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Основні питання:

1. Сутність поняття дитинство. Психологічні, фізіологічні та соціальні межі.
2. Виховний ідеал і мета виховання. Своєрідність мети виховання на різних етапах дошкільного дитинства.
3. Завдання виховання дітей дошкільного віку.
4. Складові частини виховання.

Література: базова: 5, 13, 14, 21, 22, 38; допоміжна: 1, 9, 11.

Практичне завдання:

- внести до педагогічного словника визначення поняття «дитина», «дитинство», «дитяча особистість», «дитяча субкультура», «компетентність», «психолого-педагогічний супровід»;
- у вигляді схеми або таблиці проаналізуйте історичний розвиток поглядів на мету і завдання виховання дітей дошкільного віку.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ. ФОРМИ ТА МЕТОДИ РОБОТИ ЗДО

Семінарське заняття 5. Теорія і методика всебічного розвитку та виховання дітей дошкільного віку

Мета вивчення: Визначити основи теорії фізичного, естетичного, трудового, розумового виховання дітей. Конкретизувати знання студентів щодо основних завдань та засобів всебічного розвитку дітей дошкільного віку.

Обладнання: конспекти лекцій, опорні схеми, виставка літератури.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Основні питання:

1. Основи теорії фізичного, естетичного, трудового, розумового виховання дітей.
2. Завдання фізичного, естетичного, трудового, розумового виховання дітей.
3. Засоби фізичного, естетичного, трудового, розумового виховання дітей.

Література: базова: 5, 14, 40; допоміжна: 6, 10, 12.

Практичне завдання:

- внести до педагогічного словника визначення поняття «фізичне виховання», «фізичний розвиток», «валеологія», «реактивність», «режим», «акселерація», «здоров'я», «розумовий розвиток», «мета розумового виховання», «зміст розумового виховання», «методи навчання», «форми організації навчання», «естетичне виховання», «моральний розвиток»;
- підготувати доповідь за темою «Педагогічні умови фізичного (естетичного, морального, розумового) виховання дітей у дошкільному закладі» (за вибором);
- проанонсувати наукові статті та книги про виховання розумової активності дітей;
- запропонувати серію проблемних питань для дошкільників з метою визначення рівня розумової активності.

Семінарське заняття 6. Особливості розвитку ігрової діяльності. Види ігор

Мета вивчення: Закріпити уявлення студентів про гру як провідну діяльність дитини дошкільного віку; структурні компоненти гри; особливості її розвитку в дошкільному дитинстві. Продовжувати формувати вміння добирати методи і прийоми керівництва ігровою діяльністю дітей.

Обладнання: конспекти лекцій, виставка літератури, інформація з досвіду роботи та наукових досліджень у періодичних виданнях, схеми керівництва сюжетно-рольовими та конструктивними іграми.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Основні питання:

1. Гра як актуальна потреба дошкільника.

2. Структурні компоненти гри.
 3. Виникнення, розвиток гри.
 4. Головні напрямки керівництва грою. Комплексний підхід до організації і керівництва ігровою діяльністю дошкільників.
 5. Зв'язок сюжетно-рольової гри з конструюванням і працею.
- Література: базова: 5, 27, 28, 29, 40; допоміжна: 4, 12.

Практичне завдання:

- скласти план-конспект керівництва сюжетно-рольовою грою (за вибором);
- внести до педагогічного словника визначення поняття «конструктивно-будівельна гра», «сюжет», «зміст гри».

Семінарське заняття 7. Особливості використання іграшки у роботі з дітьми дошкільного віку

Мета вивчення: Узагальнити знання студентів з проблем іграшки як найважливішого засобу розвитку гри; іграшки як предмета мистецтва та засобу виховання.

Обладнання: конспекти лекцій, виставка літератури, інформація з досвіду роботи та наукових досліджень у періодичних виданнях, виставка видів іграшок.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Основні питання:

1. Значення іграшки.
2. Історія іграшки як предмета мистецтва та засобу виховання.
3. Класифікація іграшок.
4. Українська народна іграшка.
5. Використання іграшок у педагогічному процесі, вимоги до них.

Література: базова: 6, 27, 29, 40; допоміжна: 4, 9, 12.

Практичне завдання:

- підготуватися до проведення «Музею іграшок»: скласти тексти для екскурсоводів музею по різним видам іграшок; підібрати різні види іграшок, зробити виставку (всі студенти групи).

Семінарське заняття 8. Підготовка дитини до навчання у школі

Мета вивчення: Закріпити знання студентів з проблем наступності у роботі дошкільного закладу, сім'ї, школи; особливостей форм організації навчання і форм організації роботи з дітьми на перших етапах шкільного життя.

Обладнання: конспекти лекцій, виставка літератури, інформація з досвіду роботи у періодичних виданнях.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Основні питання:

1. Сутність і основні завдання наступності у роботі дошкільного закладу і школи.
2. Прогресивні ідеї минулого і сучасності про підготовку дітей до школи.
3. Поняття готовності дітей до шкільного навчання.
4. Особливості роботи з підготовки дітей до навчання у школі.

Література: базова: 5, 13, 17, 31, 34, 35, 40; допоміжна: 1, 10, 12.

Практичне завдання:

- розробити тематику консультацій для батьків старших дошкільників, які психологічно не готові до школи. Підібрати відповідну науково-популярну літературу з цієї проблеми.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Семінарське заняття 9. Виховання та розвиток педагогічної думки в рабовласницькому суспільстві

Мета вивчення: Закріпити знання студентів щодо питання виховання та розвитку педагогічної думки в рабовласницькому суспільстві.

Обладнання: конспекти лекцій, виставка літератури.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Основні питання:

1. Виховання та навчальна практика у країнах Стародавнього Сходу.
2. Виховання й шкільна освіта в державах Стародавньої Греції.
3. Зародження дошкільної педагогічної теорії у філософських вченнях древньогрецьких мислителів.
4. Виховання, школа і педагогічна думка у Стародавньому Римі.
5. Педагогічні ідеї М.Ф.Квінтіліана.

Література: базова: 5, 13, 17; допоміжна: 1, 10, 12, 16.

Практичне завдання:

- складіть термінологічний словник щодо спартанської та афінської систем виховання;
- оформіть таблицю, де наочно буде представлено систему шкіл в Афінах (граматиста, кіфариста, палестра, ефебія, гімназія та інші).

Семінарське заняття 10. Погляди Я.А. Коменського на виховання дітей дошкільного віку

Мета вивчення: навчити студентів працювати з історико-педагогічною літературою, аналізувати педагогічні ідеї Я.А.Коменського на основі текстуального вивчення окремих розділів «Великої дидактики».

Обладнання: конспекти лекцій, виставка літератури.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Основні питання:

1. Педагогічна діяльність Я. А. Коменського.
2. Формування та основні риси світогляду Я. А. Коменського.
3. Зміст і методика виховання в материнській школі.
4. Обґрунтування класно-урочної системи. Дидактичні принципи.
5. Підручники для дітей Я.А.Коменського.
6. Питання виховання та шкільної дисципліни у працях Я.А.Коменського.
7. Я.А.Коменський про вчителя та вимоги до нього.

Література: базова: 5, 13, 17; допоміжна: 1, 10, 12, 16.

Практичне завдання:

- підготувати презентацію, яка висвітлює життєвий шлях та педагогічну діяльність Я.А.Коменського;

- розробити програму екскурсії «Педагогічна книга Я.А.Коменського»;
- виписати в таблицю дидактичні принципи і висловлювання Я.А.Коменського про кожний із принципів:

Дидактичний принцип	Висловлювання Я.А. Коменського
---------------------	--------------------------------

- зробити порівняльний аналіз класно-урочної системи Я.А.Коменського та сучасної.

Семінарське заняття 11. Педагогічні думки про дошкільне виховання у спадщині педагогів Західної Європи XVII-XVIII ст.

Мета вивчення: навчити студентів працювати з історико-педагогічною літературою та аналізувати педагогічні ідеї Джона Локка та Ж.Ж.Руссо на основі текстуального вивчення їхніх праць.

Обладнання: конспекти лекцій, виставка літератури.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Основні питання:

1. Цілісна система виховання Джона Локка.
2. Джон Локк про значення раннього виховання дітей. Мета, зміст і методика фізичного, морального і розумового виховання дітей.
3. Погляди Дж.Локка на використання у вихованні дитячих іграшок.
4. Вчення про природне, природовідповідне та вільне виховання Ж.Ж. Руссо.
5. Теорія самоцінності дошкільного дитинства Ж.Ж.Руссо.
6. Вікова періодизація дітей, запропонована Ж.Ж.Руссо, та особливості виховання і навчання в кожний з вікових періодів.
7. Ж.Ж.Руссо про виховання жінки.

Література: базова: 5, 13, 17; допоміжна: 1, 10, 12, 16.

Практичне завдання:

- підготувати реферати та повідомлення на зазначені теми:

1. Вільне виховання Ж.Ж.Руссо як засіб утвердження відповідальності дітей дошкільного віку.
2. Ж.Ж.Руссо про виховання жінки.
3. Традиції Джона Локка в системі виховання сучасної Англії.
4. Джон Локк про значення іграшки у вихованні дітей раннього віку.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4. ЗАРУБІЖНІ ПЕДАГОГІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ XIX-XX ст.

Семінарське заняття 12. Суспільне дошкільне виховання дітей в педагогічній думці Західної Європи у XIX ст.

Мета вивчення: розкрити питання суспільного дошкільного виховання та його особливостей у наковців Західної Європи у XIX ст.

Обладнання: конспекти лекцій, виставка літератури.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Основні питання:

1. Розвиток філантропізму і неогуманізму у Німеччині.

2. Педагогічна система А.Дістервега.
3. Педагогічна теорія Йогана Фрідріха Гербарта.
4. Педагогічні погляди і діяльність соціалістів-утопістів Р.Оуена та Ш.Фур'є.
5. Педагогічне вчення Фрідріха Фребеля.

Література: базова: 5, 13, 17, 22; допоміжна: 1, 10, 12, 16.

Практичне завдання:

- підготувати відеопрезентації щодо основних положень педагогічних теорій А.Дістервега, Й.Ф. Гербарта, Р.Оуена, Ш.Фур'є, Ф. Фребеля.

Семінарське заняття 13. Зарубіжні педагогічні концепції дошкільної освіти ХХ ст.

Мета вивчення: ознайомитися із внеском Марії Монтессорі у теорію та практику дошкільного виховання і на основі аналізу її праць розкрити основні педагогічні ідеї.

Обладнання: конспекти лекцій, виставка літератури.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Основні питання:

1. Педагогічна система М.Монтессорі. Теорія самонавчання і самовиховання.
2. Методика виховання у «будинках дітей»: організація життя дітей, сенсорне виховання і підготовка до праці, виховання дисциплінованості й релігійності.
3. Основні положення книги М.Монтессорі «Метод наукової педагогіки, застосований до дитячого виховання в «Будинках дитини»:
 - вимоги М.Монтессорі до індивідуалізації у вихованні;
 - врахування М.Монтессорі даних антропометричних вимірювань у побудові педагогічного процесу;
 - форми виховання і навчання дітей: самостійні заняття – основна форма виховання і навчання дітей та індивідуальний урок;
 - дидактичний матеріал М.Монтессорі, його значення в дальшому розвитку практики навчання в дошкільних закладах.
4. Використання педагогічних ідей М.Монтессорі в сучасних дошкільних закладах.

Література: базова: 5, 13, 17; допоміжна: 1, 10, 12, 16.

Практичне завдання:

- підготувати реферати чи повідомлення на тему:

1. Непересічна цінність педагогічних ідей М.Монтессорі для сучасного дошкільного закладу.
2. М.Монтессорі і сутність гуманізації виховання.
3. Використання педагогічних ідей М.Монтессорі в роботі сучасного дошкільного закладу.

- випишіть із книги М.Монтессорі «Метод наукової педагогіки», застосований до дитячого виховання в «Будинках дитини», дидактичні матеріали, запропоновані педагогом. Оформіть це у вигляді таблиці:

Назва	Опис	Значення для розвитку дитини
-------	------	------------------------------

- дайте характеристику формам виховання та навчання дітей, які запропонувала М.Монтессорі:

Форма навчання	Зміст
----------------	-------

Семінарське заняття 14. Виховання, навчання та педагогічна думка на українських землях у дохристиянський період і в княжу добу

Мета вивчення: ознайомити студентів з особливостями розвитку педагогічної думки у дохристиянський період та в княжу добу.

Обладнання: конспекти лекцій, виставка літератури.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Основні питання:

1. Виховання у східних слов'ян в дохристиянський період.
2. Становлення шкільництва в Київській Русі.
3. Педагогічні тенденції в пам'ятках літератури Київської Русі.
4. Розпад Київської Русі та період культурного занепаду.
5. Збереження і примноження освітніх традицій Київської Русі у Галицько-Волинській державі.

Література: базова: 5, 13, 17, 18; допоміжна: 1, 10, 12, 16.

Практичне завдання:

- підготувати кросворди за кожним з питань теми.

Семінарське заняття 15. Освіта України в епоху національного Відродження

Мета вивчення: ознайомити студентів з особливостями розвитку педагогічної думки в епоху Відродження.

Обладнання: конспекти лекцій, виставка літератури.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Основні питання:

1. Освіта за литовської доби.
2. Освіта на українських землях під владою Польщі.
3. Братські школи та їх роль у формуванні національної свідомості українців.
4. Першодруки.
5. Перші високі школи на Україні (Острозька та Києво-Могилянська академії).
6. Козацька педагогіка – унікальне явище світової педагогічної думки.

Література: базова: 5, 13, 17, 23; допоміжна: 1, 10, 12, 16.

Практичне завдання:

- ознайомитися із Статутом Львівської братської школи. Виписати цінні напрямки в організації освіти;
- проаналізуйте внесок Острозької академії в українську педагогічну культуру.

Семінарське заняття 16. Педагогічна думка, освіта, становлення суспільного дошкільного виховання в Україні в кінці XIX-поч. XX ст.

Мета вивчення: ознайомити студентів із розвитком освіти на Україні в першій половині XX ст. Поглиблено ознайомитися із працями С.Русової та Г.Ващенко, проаналізувати їх погляди на виховання дітей дошкільного віку.

Обладнання: конспекти лекцій, виставка літератури.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Основні питання:

1. Загальна характеристика розвитку суспільного дошкільного виховання на Україні в кінці XIX-поч. XX ст.
2. Педагогічна діяльність і літературно-педагогічна спадщина С.Русової.
3. Педагогічна діяльність Г.Ващенко.

Література: базова: 5, 13, 17, 19; допоміжна: 1, 10, 12, 16.

Практичне завдання:

- складіть схему змісту українського дошкільного виховання на основі праці С.Русової (за вибором);

- у чому полягають спільність і відмінність поглядів С.Русової і Г.Ващенко на українську виховно-освітню систему (складіть таблицю)? Доведіть свої судження на прикладах.

Семінарське заняття 17,18. Педагогічна діяльність і літературно-педагогічна спадщина А.Макаренка та В.Сухомлинського в контексті сучасності

Мета вивчення: розкрити зміст педагогічної системи А.Макаренка, витоки його літературної діяльності. Поглиблено ознайомитися із працями В.Сухомлинського та проаналізувати його погляди на виховання дітей дошкільного віку.

Обладнання: конспекти лекцій, виставка літератури.

Обсяг навчального часу: 4 год.

Основні питання:

1. Становлення радянської педагогічної науки в Україні довоєнного періоду.
2. Сутність політики українізації та її вплив на розвиток школи в Україні у 20-х-на початку 30-х рр. XX ст.
3. Педагогічна система А.Макаренка: сутність, провідні положення, можливості використання в сучасних умовах.
4. Сімейна педагогіка в працях А. Макаренка.
5. Педагогічна діяльність і літературно-педагогічна спадщина В. Сухомлинського.
6. Філософія дитинства і дитячого щастя (за В.Сухомлинським).
7. Творче використання педагогічних ідей В.Сухомлинського вихователями дитячих садків і вчителями початкової школи.

Література: базова: 5, 13, 17, 22; допоміжна: 1, 10, 12, 16.

Практичне завдання:

- заповніть таблицю, використовуючи «Лекції про виховання дітей» А.Макаренка.

Особливості сімейного виховання за А. Макаренком	Сучасні підходи
--	-----------------

- із праці В.Сухомлинського «Серце віддаю дітям» виписати цитати, які розкривають його погляди на виховання дітей дошкільного віку.
- проаналізуйте працю В.Сухомлинського «Павлиська середня школа», доберіть цитати-рекомендації щодо організації фізичного, морального, розумового, трудового, естетичного виховання дітей;
- напишіть твір-роздум на одну із запропонованих тем «А.Макаренко і сучасність», «Якомога більше поваги до особистості, якомога більше вимогливості до неї...», «Мета виховання – це програма формування особистості...»;
- складіть список статей, присвячених вивченню життєвого шляху й педагогічних поглядів В.Сухомлинського, опублікованих у фахових журналах.

Семінарське заняття 19. Побудова національного дошкільного виховання, освіти та педагогічної науки незалежної суверенної України

Мета вивчення: ознайомитися та проаналізувати державні освітні документи: стандарти та конституційні статті, концепції про освіту.

Обладнання: конспекти лекцій, виставка літератури.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Основні питання:

1. Освітня політика незалежної Української держави. Відродження національної школи та дошкільного виховання.
2. Вплив процесів гуманізації і демократизації суспільного життя на розвиток педагогіки, освіти, виховання.
3. Перспективи і напрями розвитку освіти, вимоги до її змісту, рівня і обсягу.
4. Повернення до джерел народної педагогіки. Педагоги-новатори. Альтернативні та авторські програми в галузі дошкільного виховання.

Література: базова: 5, 13, 17, 18; допоміжна: 1, 10, 12, 16.

Практичне завдання:

- складіть план основних структурних компонентів закону «Про освіту» та Базового компоненту дошкільної освіти;
- випишіть статті Конституції України, які позначають місце освітніх напрямків України;
- підготуйте доповідь: «У чому полягає значення народної педагогіки у відродженні українського дошкілля?»;
- підготуйте реферат на тему: «Міжнародне співробітництво України в галузі дошкільної освіти».

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Вид роботи	К-сть годин
1.	Складіть словник педагогічних термінів до питання «Предмет, об'єкт, методи Дошкільної педагогіки»	2
2.	Складіть основні характеристики особистості сучасного вихователя ЗДО.	2
3.	Підготуйте порівняльну характеристику Програм виховання дітей ЗДО.	2
4.	Розкрийте особливості розвитку дітей раннього віку у сучасних умовах	2
5.	Розробіть рекомендації батькам та вихователям для ефективної взаємодії з дітьми 1, 2, 3 років.	6

6.	Розкрийте особливості розвитку дітей дошкільного віку у сучасних умовах	2
7.	Визначте продуктивні методи всебічного розвитку дітей дошкільного віку (за віковою періодизацією та напрямками розвитку).	3
8.	Намалюйте схему «Види ігор та їх характеристика».	3
9.	Зробіть історичний аналіз появи та розвитку іграшки.	3
10.	Підготуйте рекомендації батькам щодо взаємодії з ЗДО у питаннях виховання дітей дошкільного віку.	2
11.	Розробіть рекомендації щодо підготовки дитини до школи.	2
12.	Наведіть приклади різних видів планування у ЗДО.	2
13.	Визначте джерела історії дошкільної педагогіки	3
14.	Твір-роздум : «Чи погоджуєтесь ви з роздумами М.Ф.Квінтіліана з приводу наслідків перевантаження учнів навчальним матеріалом?»	3
15.	Опишіть які навчально-наукові знання були обов'язковими в середньовічних університетах?	3
16.	Сформулюйте вимоги Я.А.Коменського до вчителя.	3
17.	Сформулюйте погляди Ж.Ж.Руссо на виховання дітей раннього віку у вигляді порад.	3
18.	Порівняйте мету виховання А.Дістервега і мету виховання в Україні на сучасному етапі.	3
19.	Поміркуйте, чому ХХ ст. символічно названо «століттям дитини?»	3
20.	Складіть таблицю «Основні історичні віхи становлення української етнопедагогіки»	3
21.	Порівняйте у чому полягає відмінність у вихованні за часів матриархату та патріархату?	3
22.	Порівняйте соціальні передумови для розвитку української культури й освітита її стан за литовської та польської доби.	3
23.	Поясніть положення Г.Сковороди: «Виховання криється в природі самого народу, як вогонь і світло невидиме в кремені».	3
24.	Поміркуйте, чому С.Русова увійшла до історії як фундатор вітчизняної теорії і методики дошкільного виховання?	3
25.	Чи погоджується з думкою А.Макаренка: «Я під цілями виховання розумію програму людської особи, програму людського характеру. Причому в поняття характеру я вкладаю весь зміст особистості...». Обгрунтуйте.	3
26.	Визначте коло педагогічних проблем, за якими можна згрупувати поради педагога.	3
27.	Поміркуйте і поясніть, у чому полягають основні причини та цілі реформування освітніх систем промислово-розвинених країн у сучасних умовах.	4
	Разом	77

5. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота проводиться з окремими студентами з метою підвищення рівня їхньої підготовки та розвитку творчих здібностей і передбачає підготовку ними рефератів на запропоновані нижче теми:

- 1 Педагогічні умови, виховання дитини першого року життя в сім'ї.
- 2 Спілкування з дорослим як умова мовленнєвого розвитку дитини раннього віку.
- 3 Особливості адаптації дітей раннього віку в закладі дошкільної освіти.
- 4 Розумове виховання дітей молодших (старших) дошкільників у дидактичній грі.
- 5 Роль дидактичної гри в ознайомленні дітей молодшого дошкільного віку з предметами.

- 6 Розвиток конструктивного мислення старших дошкільників на заняттях.
- 7 Комплекс методів та прийомів впливу на сором'язливих дітей дошкільного віку.
- 8 Виховання гуманістичної спрямованості поведінки дітей молодшого (середнього, старшого) дошкільного віку.
- 9 Розвиток теорії морального виховання в історії української дошкільної педагогіки.
- 10 Розвиток проблеми трудового виховання дітей в історії дошкільної педагогіки.
- 11 Розвиток самостійності дошкільника в процесі трудової діяльності.
- 12 Зв'язок трудової та ігрової діяльності дітей дошкільного віку.
- 13 Розвиток співочих здібностей дітей засобами українського дитячого фольклору.
- 14 Вплив співу на розвиток звуковимови в дітей 4-5 років.
- 15 Використання фольклору при ознайомленні дітей молодшого дошкільного віку з довкіллям.
- 16 Розвиток ігрової творчості в дітей дошкільного віку.
- 17 Формування ігрового колективу в дітей молодшого і середнього дошкільного віку.
- 18 Українська народна іграшка як засіб реалізації національного виховання дітей.
- 19 Ознайомлення старших дошкільників зі школою.
- 20 Формування пізнавальних інтересів і мотивів навчання дітей старшого дошкільного віку.
- 21 Попередження труднощів у шкільному навчанні дітей в процесі підготовки до школи.
- 22 Родинне дозвілля як засіб формування взаємовідносин між дітьми та батьками.
- 23 Використання надбань української етнопедагогіки у сімейному вихованні дітей.
- 24 Сім'я як соціальний інститут формування особистості в історії педагогіки.
- 25 Роль інновацій у вдосконаленні навчально-виховної роботи закладу дошкільної освіти.
- 26 Гуманістична спрямованість педагогічних інновацій у дошкільній освіті.
- 27 Види педагогічних інновацій у дошкільній освіті.
- 28 Ідея суспільного дошкільного виховання у працях античних філософів.
- 29 Педагоги-гуманісти епохи Відродження про виховання дітей дошкільного віку.
- 30 Підручники для дітей Я.А.Коменського.
- 31 Принцип свободи у вихованні Ж.-Ж.Руссо.
- 32 Педагогічна теорія Й.Г.Песталоцці.
- 33 Р.Оуен – піонер суспільного дошкільного виховання.
- 34 О.Декролі про збереження цінності дитинства.
- 35 Педагогічні погляди Поліни Кергомар.
- 36 Значення педагогічних ідей М.Монтессорі для роботи сучасного
- 37 дошкільного закладу.
- 38 Здоров'язберігаючі основи вальфдорської педагогіки.
- 39 Ідеї Ф.фребеля в сучасній дошкільній освіті.
- 40 Реалізація ідей Р.Штайнера в сучасних педагогічних системах.
- 41 Провідні гуманістичні ідеї творчої спадщини Януша Корчака в контексті
- 42 розвитку вітчизняної дошкільної педагогіки.
- 43 Загальні тенденції дошкільного виховання в зарубіжній педагогіці ХХ
- 44 Народна педагогіка – праматір наукової педагогічної теорії.
- 45 Традиційні засади виховання дітей в Київській Русі.
- 46 Соціокультурні чинники виникнення освіти у Київській Русі.
- 47 Збереження і примноження освітніх традицій Київської Русі у Галицько-
- 48 Волинській державі.
- 49 Просвітницька діяльність князя Костянтина Острозького.
- 50 Видатні вчені, педагоги, випускники Києво-Могилянської академії.
- 51 Братські школи як осередки формування національної самосвідомості та культури українців.

- 52 Становлення та розвиток Києво-Могилянської академії як вищого навчального закладу європейського рівня.
- 53 Козацька педагогіка – унікальне явище світової педагогічної думки.
- 54 Актуальність філософських і педагогічних поглядів Г.Сковороди для становлення української національної системи виховання.
- 56 Ідея співпереживання і материнської любові у творчій спадщині Т.Шевченка.
- 57 Педагогічні погляди та просвітницька діяльність М.Драгоманова.
- 58 К.Ушинський про моральне виховання дітей дошкільного віку.
- 59 Ідеал гуманності і народності – провідна думка педагогічної теорії К.Ушинського.
- 60 В.Винниченко про народну освіту як важливий чинник формування національної самосвідомості українського народу.
- 61 Проблеми національної школи і національного виховання у творчій спадщині педагогічних і громадських діячів кінця ХІХ-поч. ХХ ст.
- 62 Просвітницька діяльність і педагогічні погляди О.Духновича.
- 63 Просвітницька діяльність і педагогічні погляди К.Малицької.
- 64 Педагогічні погляди Б.Грінченка.
- 65 Проблеми національного виховання у творчості Лесі Українки.
- 66 Проблеми національного виховання у творчості Ю.Федьковича.
- 67 Проблеми національного виховання у творчості М.Коцюбинського.
- 68 Педагогічні ідеї у творчості П.Грабовського.
- 69 Розвиток освіти в Галичині наприкінці ХІХ-на початку ХХ ст.
- 70 Педагогічні ідеї в літературній й спадщині В.Стефаника.
- 71 Педологічна служба в школах України в 20-30-х роках.
- 72 С.Русова про мету і зміст виховання в національній школі.
- 73 Літературно-художня творчість Г.Ващенко.
- 74 А.Макаренко про дитячий колектив як найважливіший фактор виховання підростаючого покоління.
- 75 Питання естетичного виховання в педагогічній спадщині К.Ушинського,
- 76 С.Русової та В.Сухомлинського.
- 77 Ідея національного виховання в працях І.Огієнка.
- 78 Культурно-освітня діяльність та педагогічні погляди Г.Ващенко.
- 79 Проблема формування педагогічної майстерності вчителя у творчій спадщині В.Сухомлинського.
- 80 Педагогічна думка за межами України (кінець ХІХ-ХХ ст.).
- 81 Національна система виховання: сутність та шляхи відродження в незалежній Українській державі.
- 82 Провідні тенденції у розвитку сучасного дошкільного закладу за рубежом.
- 83 Шляхи формування дошкілля на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Форми проточного контролю: лекція (традиційна, проблемна, лекція-диспут) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари та практичні заняття.

У процесі оцінювання поточних навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- методи усної перевірки результатів навчання: бесіда, виступ, пояснення, аналіз тексту, схем тощо;
- методи письмової перевірки результатів навчання: контрольні роботи (завдання), індивідуальне науково-дослідне завдання, тестування тощо;
- методи практичної перевірки - проведення наукового дослідження, моделювання педагогічної ситуації тощо.

Дистанційне навчання здійснюється за допомогою комп'ютерних телекомунікацій, має наступні форми поточного контролю:

- Система Moodle - це платформа, на якій розміщені навчальні матеріали, реалізовується спілкування “студент-студент”, “студент-викладач”, контролюються знання студентів, але й здійснювати управління освітнім процесом.
- Cool Meet – проведення дистанційних конференцій, лекційних, семінарських та лабораторних занять, інших форм навчальних занять, проведених за допомогою засобів телекомунікацій і інших можливостей "Всесвітньої павутини".

У процесі оцінювання поточних навчальних досягнень студентів дистанційного навчання застосовуються такі методи:

➤ *Методи навчання за допомогою взаємодії слухача з освітніми ресурсами при мінімальній участі викладача і студентів (самонавчання).* Для розвитку цих методів характерний мультимедійний підхід, коли за допомогою різноманітних засобів створюються освітні ресурси: друковані, аудіо-, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж.

➤ *Методи індивідуалізованого викладання і навчання, для яких характерні взаємини одного студента з одним викладачем чи одного студента з іншим студентом (навчання "одиндо одного").* Ці методи реалізуються в дистанційній освіті в основному за допомогою таких технологій, як телефон, звичайна та електронна пошти; методи, в основі яких лежить надання студентам навчального матеріалу викладачем чи експертом, при якому студенти не відіграють активної ролі у комунікації (навчання "один до багатьох").

➤ Методи, для яких характерна активна взаємодія між всіма учасниками освітнього процесу (навчання "багато до багатьох").

У процесі оцінювання поточних навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ *Методи усного контролю:* індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, колоквиуми.

➤ *Методи письмового контролю:* тести.

➤ *Методи самоконтролю:* уміння самотійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

5.2. Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ЗВО без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

**Шкала оцінювання результатів ПОТОЧНИХ (СЕМЕСТРОВИХ)
видів навчальної діяльності: національна та ECTS**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для оцінювання результатів поточних (семестрових) видів навчальної діяльності
54-60	A	відмінно
48-53	B	добре
42-47	C	
39-41	D	
36-38	E	задовільно
21-35	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання окремих видів навчальної діяльності
0-20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

**Шкала оцінювання результатів ЕКЗАМЕНУ:
національна та ECTS**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
36-40	A	відмінно
32-35	B	добре
28-31	C	
26-27	D	
24-25	E	задовільно
14-23	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-13	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
80-89	B	добре
70-79	C	
65-69	D	
60-64	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5.3. Форми і методи підсумкового контролю: екзамен (письмовий).

У процесі оцінювання підсумкових навчальних досягнень студентів застосовується метод письмового контролю.

Форми підсумкового контролю дистанційного навчання: Екзамен (тести/завдання в системі Moodle).

У процесі оцінювання підсумкових освітніх досягнень студентів дистанційного навчання застосовуються такі методи:

➤ *Методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Питання до екзамену:

1. Об'єкт та завдання дошкільної педагогіки як науки.
2. Вікова періодизація дошкільного дитинства.
3. Різноманітність сучасних програм розвитку та виховання дітей дошкільного віку, їх загальна характеристика.
4. Актуальні проблеми дошкільної педагогіки.
5. Особливості розвитку дітей раннього віку.
6. Педагогічні правила виховання дітей раннього віку.
7. Проблеми виховання дітей раннього віку в родині. Форми надання педагогічної допомоги родині.
8. Особливості організації режиму дітей першого року життя.
9. Особливості розвитку дітей другого року життя.
10. Особливості організації режиму дітей 2-го року життя.
11. Основні дидактичні принципи та умови проведення занять та ігор-занять з дітьми другого року життя.
12. Організація самостійної діяльності дітей другого року життя.
13. Особливості розвитку дітей третього року життя.
14. Особливості організації та методика проведення ігор-занять та ігрової діяльності з дітьми третього року життя.
15. Організація самостійної діяльності з дітей третього року життя.
16. Характеристика завдань і засобів фізичного виховання дошкільників.
17. Фізичний розвиток і фізичне виховання дітей дошкільного віку.
18. Завдання, зміст і засоби розумового виховання дошкільників.
19. Характеристика методів розумового виховання і навчання дітей дошкільного віку.
20. Сенсорний розвиток дітей дошкільного віку.
21. Поняття моралі. Завдання і зміст морального виховання дітей дошкільного віку.
22. Умови і методи морального виховання дошкільників у сім'ї і ЗДО.
23. Соціалізація дітей дошкільного віку.
24. Керівництво колективними взаємостосунками дітей дошкільного віку.
25. Завдання та зміст трудового виховання дошкільників. Актуальність проблем економічного виховання.
26. Види праці дітей, їх характеристика.
27. Форми організації трудової діяльності дітей.
28. Завдання і зміст естетичного виховання дітей дошкільного віку.

29. Засоби та методи естетичного виховання дітей дошкільного віку.
30. Класифікація дитячих ігор.
31. Виховне значення творчої гри.
32. Передумова розвитку сюжетно-рольової гри в ранньому віці.
33. Характеристика сюжетно-рольової гри.
34. Характеристика режисерських ігор.
35. Організація, методика проведення театралізованих ігор у різних вікових групах.
36. Будівельно-конструктивні ігри: зміст та керівництво у різних вікових групах.
37. Характеристика ігор-драматизацій.
38. Особливості дидактичної гри. Види дидактичних ігор.
39. Виховна і освітня цінність іграшки.
40. Види іграшок.
41. Основні вимоги до педагогічного процесу у ЗДО.
42. Розвивальне середовище як складова педагогічного процесу ЗДО.
43. Планування освітньої роботи з дітьми дошкільного віку.
44. Форми роботи ЗДО з сім'єю.
45. Формування готовності до навчання. Базовий компонент дошкільної освіти щодо основних напрямків підготовки дітей до школи.
46. Форми взаємодії ЗДО і школи.
47. Особливості виховання на різних етапах розвитку первісного суспільства.
48. Виховання та навчальна практика у країнах Стародавнього Сходу.
49. Виховання й шкільна освіта в державах Стародавньої Греції.
50. Виховання, школа і педагогічна думка у Стародавньому Римі.
51. Загальна характеристика розвитку освіти в період раннього Середньовіччя.
52. Педагогічні ідеї епохи Відродження (Е.Роттердамський, Ф.Рабле, М.Монтень, Т.Мор, Т.Кампанелла)
53. Педагогічна діяльність Я. А. Коменського.
54. Загальна характеристика розвитку освіти в країнах Західної Європи у XVII-XVIII ст.
55. Англійська педагогіка XVII ст. Педагогічна концепція Дж.Локка
56. «Еміль, або Про виховання» Жан Жака Руссо – особливості гуманістичної педагогіки.
57. Теорія елементарної освіти Йогана Генріха Песталоцці.
58. Загальна характеристика суспільного дошкільного виховання в педагогічній думці Західної Європи у XIX ст.
59. Педагогічна система А.Дістервега.
60. Педагогічна теорія Йогана Фрідріха Гербарта.
61. Педагогічне вчення Фрідріха Фребеля.
62. Загальні тенденції дошкільного виховання в зарубіжній педагогіці XX століття.
63. М.Монтессорі про особливості виховання дітей дошкільного віку.
64. Актуальні проблеми дошкільної педагогіки в працях вчених Західної Європи.
65. Народна педагогіка як джерело і основа наукової дошкільної педагогіки.
66. Основні історичні віхи становлення української етнопедагогіки.
67. Виховання у східних слов'ян у дохристиянський період.
68. Особливості народної педагогіки як науки.

69. «Повчання дітям» Володимира Мономаха як вінець педагогічної думки XI ст.
70. Розпад Київської Русі та період культурного занепаду.
71. Збереження і примноження освітніх традицій Київської Русі у Галицько-Волинській державі.
72. Освіта за литовської доби.
73. Освіта на українських землях під владою Польщі.
74. Братські школи та їх роль у формуванні національної свідомості українців.
75. Перші вищі школи на Україні (Острозька та Києво-Могилянська академії).
76. Козацька педагогіка – унікальне явище світової педагогічної думки.
77. Взаємозв'язок морального і розумового виховання в педагогічній спадщині Григорія Сковороди.
78. Стан освіти на Західноукраїнських землях.
79. Просвітницька діяльність Кирило-Мефодіївського товариства.
80. Основні етапи педагогічної діяльності Костянтина Ушинського.
81. Реалізація ідеї народності виховання К.Ушинського в навчально-виховному процесі сучасного дошкільного закладу.
82. Загальна характеристика розвитку суспільного дошкільного виховання на Україні в кінці XIX – 30-х рр. XX ст.
83. Видатні українські педагоги XIX – початку XX ст. про виховання дітей дошкільного віку.
84. Наукові засади організації суспільного дошкільного виховання у працях Софії Русової.
85. Загальнолюдський і національний зміст виховного ідеалу Григорія Вашенка.
86. Теорія і практика колективу Антона Макаренка
87. Проблема емоційно-естетичного розвитку особистості дітей дошкільного віку у творчій спадщині Василя Сухомлинського.
88. Етапи становлення дошкільної освіти в Україні за радянських часів. Соціально-економічні передумови цього процесу.
89. Тенденції розвитку дошкільної освіти у провідних розвинутих країнах світу та в Україні.
90. Сучасні тенденції розвитку дошкільної освіти незалежної України.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота																											Підсумковий тест (екзамени)	Сума	
Змістовий модуль №1							Змістовий модуль № 2							Змістовий модуль №3							Змістовий модуль №4		Змістовий модуль №5						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27			
8	8	8	8	8	8	8	8	9	9	9	9	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	6	6	6	6	6	6		
100 б.												100 б.																	
																											100 б.	300/3 = 100б.	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

14. Методичне забезпечення

Навчально-методична карта дисципліни

Всього 150 год., лекції – 36 год., семінари – 37 год., самостійна робота – 77 год., форма контролю – екзамен.

Модулі	Модуль I				Модуль II				
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Теорет. розділи	Предмет дошкільної педагогіки. Особливості розвитку дітей дошкільного віку.				Ігрова діяльність дітей. Форми та методи роботи ЗДО				
Теми лекційних занять	Педагогіка дошкільна – предмет, об'єкт і методи	Особистість вихователя	Особливості та закономірності розвитку дітей раннього віку	Особливості та закономірності розвитку дітей дошкільного віку	Теорія і методика всебічного розвитку та виховання дітей	Особливості використання іграшки у роботі з дітьми дошкільного віку	Особливості взаємодії дошкільного закладу і сім'ї.	Підготовка дитини до навчання у школі	Планування у закладі дошкільної освіти
Теми семінарських занять	Педагогіка дошкільна – предмет, об'єкт і методи	Програми виховання в закладі дошкільної освіти	Особливості та закономірності розвитку дітей раннього віку	Особливості та закономірності розвитку дітей дошкільного віку	Теорія і методика всебічного розвитку та виховання дітей дошкільного віку	Особливості розвитку ігрової діяльності. Види ігор	Особливості використання іграшки у роботі з дітьми дошкільного віку	Підготовка дитини до навчання у школі	
Вид и контролю	Захист теоретичного опорного конспекту, рефератів. Модульна контрольна робота №1.				Модульна контрольна робота №2.				

Модулі	Модуль III			Модуль IV		Модуль V					
Лекції	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Становлення та розвиток дошкільного виховання у західноєвропейських країнах			Зарубіжні педагогічні концепції дошкільного виховання у XIX-XX ст.		Розвиток суспільного дошкільного виховання на українських землях					
Теми лекцій занять	Предмет та завдання історії дошкільної педагогіки. Виховання в умовах первіснообщинного ладу Особливості освітньо-виховної практики та педагогічної думки в епоху Середньовіччя Педагогічні думки про дошкільне виховання у спадщині педагогів Західної Європи XVII-XVIII ст.			Суспільне дошкільне виховання дітей в педагогічній думці Західної Європи у XIX ст. Зарубіжні педагогічні концепції дошкільної освіти XX ст.		Народна педагогіка як джерело і основа наукової дошкільної педагогіки. Українська освіта та педагогіка наприкінці XVIII –середини XIX ст. Педагогічна думка, освіта, становлення суспільного дошкільного виховання в Україні в кінці XIX-поч.XX Сучасні тенденції розвитку дошкільної освіти незалежної України та їх порівняння із зарубіжними					
Теми семінарських занять	Виховання та розвиток педагогічної думки в рабовласницькому суспільстві Погляди Я.А. Коменського на виховання дітей дошкільного віку Педагогічні думки про дошкільне виховання у спадщині педагогів Західної Європи XVII-XVIII ст.			Суспільне дошкільне виховання дітей в педагогічній думці Західної Європи у XIX ст. Зарубіжні педагогічні концепції дошкільної освіти XX ст.		Виховання, навчання та педагогічна думка на українських землях у Освіта України в епоху національного Відродження Педагогічна думка, освіта, становлення суспільного дошкільного виховання в Україні в кінці XIX-поч.XX ст Розвиток педагогічної науки та освіти в Україні у міжвоєнний період. Педагогічна система А.С.Макаренка Педагогічна діяльність і літературно-педагогічна спадщина					
Види контрол	Захист конспектів, проєктів та програм, рефератів. Модульна контрольна робота №3.			Модульна контрольна робота №4.		Захист конспектів, проєктів та програм, рефератів. Модульна контрольна робота №5.					
Е К З А М Е Н 40											

15. Рекомендована література

Базова

Педагогіка дошкільна

- 1 Амонашвили Ш.А. Здравствуйте, діти / Ш.А. Амонашвілі - М. : Просвещение, 1983.
- 2 Артемова Л.В. Колір, форма, величина, число / Л.В. Артемова. – К. : Томіріс, 1997.
- 3 Базовий компонент дошкільної освіти України / mon.gov.ua» news» novij-bazovij-komponent-doshkil.
- 4 Богуш А.М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку: Навч. посібн. для студ. вищ. навч. Закладів / А.М. Богуш. – К.: Слово, 2003. – 344 с.
- 5 Богуш А.М., Лисенко Н.В. Українське народознавство у дошкільному закладі А.М. Богуш, Н.В. Лисенко. – К. : Вища шк., 1994.
- 6 Бойчук О.В., Фесюкова Л.Б. Дитячий садок із поглядом у майбутнє / О.В. Бойчук, Л.Б. Фесюкова. – Х. : Ганок., 2005.
- 7 Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід (Дидактичний аспект) / Ю.В. Васькова. – Х. : Скорпіон, 2002. – 120 с.
- 8 Виховання дошкільника в праці [З.Н. Борисова, Г.В. Беленька, М.А. Машовець та ін.]. – 2-ге вид., стер.– К. , 2002.– 112 с.
- 9 Виховання гуманних почуттів у дітей [Ладивір С.О., Долинна О.П. Котирло В.К. та ін.]. – Мандрівець, 2010.
- 10 Виховуємо соціально компетентного дошкільника / Кононко О.Л. – Видавництво «Світич», 2008.
- 11 Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія і методика виховання дітей дошкільного віку: Навч. посібник для студентів дошкільних факультетів вищих педагогічних навчальних закладів.// Е. С. Вільчковська, О.І. Кірок. – 2-е вид., перераб. та доповн. – Суми : Універс. кн., 2004.– 428 с.
- 12 Гавриш Н. Сучасне заняття в дошкільному закладі. / Н.Гавриш. – Луганськ : Альма-Матер, 2007.
- 13 Дитячий садок і родина. Посібник для батьків. Частина 1, 2, 3, 4, 5. [Шевцова О.А., Кутепа С.Г., Мараховська І.О., Сита І.О.]. – ТОВ «Майдан», 2010.
- 14 Докучаєва В. Проектування інноваційних педагогічних систем у сучасному освітньому просторі. / В. Докучаєва. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 304 с.
- 15 Етнопедagogічні засади українського дошкілля / За ред. Н.Лисенко. – Івано-Франківськ : «Плай», 2008.
- 16 Закон України «Про дошкільну освіту», «Про освіту», «Про охорону дитинства».
- 17 Карасьова Т., Піроженко Т. Самодіяльні ігри дитини. / Т. Карасьова, Т. Піроженко. – К. : «Шкільний світ», 2011.
- 18 Козлова С.А., Куликова Т.А. Дошкольная педагогика: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений./ С. Козлова, Т. Куликова. – М. : Академия, 2000.
- 19 Кононко О.Л. Психолого-педагогічні засади особистісно орієнтованого виховання дошкільників // Гуманістично-спрямований виховний процес і становлення особистості. – зб. наук.праць.- К. : ВіРА Інсайт, 2001 – Кн. І.- С.30-38.
- 20 Крутій К.Л. Концепція та методичні засади програми «Дитина в дошкільні роки». / К. Крутій. – Запоріжжя : ЛПКС, ЛТД. 2000.
- 21 Крутій К.Л. Планування освітньої роботи з дітьми дошкільного віку. / К. Крутій – Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС. ЛТД», 1999.
- 22 Кулачківська С.Є. Я – дошкільник: Вікові та індивідуальні аспекти психологічного розвитку / С.Є.Кулачківська, С.О.Ладивір.- К. : Нора-прінт, 1996.-108с.
- 23 Лисенко Н.В. Економічне виховання дітей дошкільного віку. / Н.Лисенко. – Львів : «Світ», 1994.
- 24 Лисенко Н.В. Етнопедagogіка дитинства. / Н.Лисенко. – К. : Видав. Дім «Слово», 2011.
- 25 Лисенко Н.В., Кирата Н.Р. Педагогіка українського дошкілля. / Н.Лисенко, Н. Кирата. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2010.

- 26 Національна доктрина розвитку освіти //Освіта України. – 2002.
- 27 Макаренко А.С. Книга для батьків. – К.: Рад. Шк., 1984.
- 28 Національна доктрина розвитку освіти.
- 29 Нові форми здобуття дошкільної освіти /Упоряд. Л.А. Грицюк, М.І. Каратаєва. – Тернопіль: Мандрівець, 2006.
- 30 Особистість дошкільника: перспективи розвитку / Піроженко Т.О. – Мандрівець, 2010.
- 31 Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти / За ред. Г.С. Тарасенко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010.
- 32 Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку / Бурова А.П. – Мандрівець, 2010.
- 33 Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / ред. О.М.Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 256 с.
- 34 Педагогічна технологія: Посібник/ І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов. – Х.: Основа, 1995. – 105 с.
- 35 Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. – Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів.– К.: “Академвидав”, 2015.– 456 с.
- 36 Програми розвитку дітей дошкільного віку «Впевнений старт», «Я у Світі», «Українське дошкілля, «Дитина».
- 37 Савчук Л.О. Актуальні проблеми теорії і практики в науково-методичному та організаційно-педагогічному впровадженні інновацій в освіті дітей з особливими освітніми потребами / Л.О.Савчук // Нова педагогічна думка. - 2007. - № 1. - С. 70-73.
- 38 Соціально-педагогічний патронат у системі дошкільної освіти / Машкіна Л.А., Зданевич Л.В. – ХГПА, 2008.
- 39 Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. – К.: Рад. шк., 1971.
- 40 Усова О. Навчання в дитячому садку // Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки: Навч. Посібник/ За заг. ред. З.Борисової. – К.: Вища школа, 2004. – С. 453-460.

Допоміжна

- 1 Артемова Л.В. Соціалізація дитини в родині // Дошкільне виховання. – 2004. - №3. – С.3-5.
- 2 Гавриш Н.В. Художнє слово і дитяче мовлення. – ТОВ «Лебідь». – Донецьк, 1999.
- 3 Дитячий садок і родина. Посібник для батьків. / Шевцова О.А., Кутепа С.Г., Мараховська І.О., Сита І.О. – ТОВ «Майдан», 2010, 2011.
- 4 Довженюк Г.В. Український дитячий фольклор. – К., 1981.
- 5 Дуткевич Т.В. Дошкільна психологія: Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – С. 138 – 152. 9.
- 6 Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи / А.Колупаєва. - К.: Саммит, 2009. – 269 с.
- 7 Кононко О.Л. Відмінності хлопчиків і дівчаток та їх врахування в педагогічній діяльності // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей. – Зб. Наук. праць. – Київ-Житомир: Волинь, 2004. – Кн. І. – С. 18-27.
- 8 Кузьменко В.В. Індивідуальні освітні програми як засіб урахування відмінностей «нестандартної» дитини / В.Кузьменко // Дошкільне виховання. - 2008. - № 6. – с.6-9 с.
- 9 Методичні аспекти реалізації програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» / Наук. кер. Кононко О.Л. – Видавництво «Світич», 2009
- 10 Сорока Г.І. Сучасні виховні системи та технології: навчально-методичний посібник для керівників шкіл, вчителів, класних керівників, вихователів, слухачів ПЮ. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2002. – 128 с
- 11 Створення умов природного розвитку дітей у системі дошкільного виховання. /Укл. Л.А. Блудова, 1992.
- 12 Українське народознавство дітям дошкільного віку / Лозинська Є.Ф. – Оріян-Нова, 2008.

Базова

Історія дошкільної педагогіки

- 1 Артемова Л.В. Історія педагогіки України: підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів /Л.В.Артемова. – К.: Либідь, – 2006. – 424 с.
- 2 Демченко О.П. Практикум з історії педагогіки: навч.-метод. посіб.[для викладачів історії педагогіки, на допомогу студ. пед. ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять]/О.П.Демченко. –К.: Видавничий дім “ Слово”, 2012. – 432 с.
- 3 Державна національна програма Освіта (Україна ХХІ століття). –К.: Райдуга, 1994. –61 с.
- 4 Зайченко І.В. Історія педагогіки: у двох книгах/І.В.Зайченко. –К.: Видавничий дім Слово, 2010. – Кн.ІІ: Школа, освіта і педагогічна думка в Україні. – 2010. – 1032 с.
- 5 Історія дошкільної педагогіки [Текст]: хрестоматія: навчальний посібник для студ. пед. ін-тів спец. 03.07.02 «Педагогіка і психологія (дошкільна)» / упоряд.: З. Н. Борисова, В. З. Смаль. – 2-ге вид., доп. – К.: Вища школа, 1990. – 423 с.
- 6 Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія/За ред. В.Г. Кременя. – К.: Знання, 2005. – 767 с.
- 7 Історія педагогіки: [навчальний посібник] / за ред. О.А.Дубасенюк, М.В.Левківського]. – Житомир: ЖДПУ, 1999. – 336 с.
- 8 Коваленко Є.І. Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія: навч. посіб./Заг.ред.Є.І.Коваленко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 664 с.
- 9 Кравець В. Зарубіжна школа і педагогіка ХХ століття: [навчальний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів] /В.Кравець. – Тернопіль, 1996. – 290с.
- 10 Левківський М.В. Історія педагогіки: навч.-метод. посіб./М.В.Левківський. – [3-е вид., доп.]. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 190 с. Любар О.О. Історія української школи і педагогіки: [навч. посібник] / О.О.Любар, М.Г.Стельмахович, Д.Т.Федоренко. – К.: т-во “Знання”, КОО, 2003. – 450с.
- 11 Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ – ХХ ст.) / [упоряд. Л.Д.Березівська та ін]. – К.: Наук. світ, 2003. – 418 с.
- 12 Медвідь Л.А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: навч. посіб./Л.Медвідь. – К.: Вікар, 2003. – 335 с.
- 13 Мешко О. Історія педагогіки: тестові завдання: [навч.-метод. посібник для студентів вузів] / О.Мешко, Г.Мешко. – Тернопіль: ТДПУ, 2001. – 144 с.
- 14 Мицько І.З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія / І.З.Мицько. – К.: Вища школа, 1990. – 190 с.
- 15 Мосіяшенко В.А., Задорожна Л.В., Курок О.І. Історія педагогіки України в особах: навч. посібник/В. А. Мосіяшенко, Л. В. Задорожна, О. І. Курок. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005.–266 с.
- 16 Народна педагогіка: світовий досвід / [уклад. А.І.Кузьмінський, В.Л.Омеляненко]. – К.: Знання-Прес, 2003. – 134 с.
- 17 Радул О. Історія педагогіки України Х-ХVІІ століть: Персоналії. Навчальне видання/ О.Радул. – К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2005. – 238 с.
- 18 Сбруєва А.А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах: [навч. посібник] / А.А.Сбруєва, М.Ю.Рисіна. – Суми: СумДПУ, 2000. – 208 с.
- 19 Стельмахович М. Вибрані педагогічні твори //У двох томах. – Том 2. Українська етнопедагогіка/Упоряд.:Л.Калуська, В.Ковтун. М.Ходак/За заг. ред. Л.Калуської. – Івано-Франківськ-Коломия. – Видавничо-поліграфічне товариство «Вік». – 2012. – 462 с.
- 20 Сухомлинська О.В. Періодизація педагогічної думки в Україні: кроки до нового виміру//Збірник наукових праць: Спеціальний випуск «До витоків становлення

- української педагогічної науки» / О.В.Сухомлинська. – К.:Науковий світ, 2002. – С.31-40.
- 21 Улюкаєва І.Г. Історія дошкільної педагогіки:підручник / І.Г.Улюкаєва. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2016. –424 с.
- 22 Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки: Навчальний посіб./За заг. ред.Н.Борисової. – К.: Вища школа, 2004. – 492 с.

Допоміжна

- 1 Видатні українські педагоги: інформаційний довідник / авт. упор. Л.В.Калуська. – Тернопіль: Мандрівець, 2008. – 224 с.
- 2 Галус О.М. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник /О.М. Галус, Л.М.Шапошнікова – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.
- 3 Джус О. Творча спадщина Софії Русової періоду еміграції/О.Джус. – Івано-Франківськ:Плай, 2002. – 260 с.
- 4 Завгородня Т.К. Науковий доробок українських галицьких педагогів у галузі дидактики: Хрестоматія / Т.К.Завгородня. - Івано-Франківськ, 2002. – 188 с.
- 5 Зайченко І.В. Педагогічна концепція С.Русової: Навчальний посібник для студентів педагогічних спеціальностей вузів / Передмова М.Д.Ярмаченка. – 2-е вид., доп. і перероб. – Чернігів: Чернігівський державний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка, 2000. – 234 с.
- 6 Історія соціального виховання (з давніх часів до середини ХХ століття): Хрестоматія/Упоряд.:О.С.Радул та ін. – Кіровоград: ТОВ"Уменс-ТД", 2010. – 464 с.
- 7 Кузь В.Г. Українська козацька педагогіка і духовність /В.Г.Кузь, Ю.Д.Руденко, О.Т. Губко. – Умань, 1995. – 115 с.
- 8 Кулик Н. Vivat academia : [до 440-річчя "Острозької академії"] / Н. Кулик // Освіта України. - 2016. - 10 жовт. (№ 40). - С. 14-15.
- 9 Лавриченко Н. Реформування освіти в європейських країнах за умов їх інтеграції / Н.Лавриченко // Шлях освіти. – 1997. – №2.
- 10 Лисенко Н.В. Лисенко Н.В. Педагогіка українського дошкілля: У 3 частинах.– Ч. 2: Навчальний посібник /Н.В. Лисенко, Н.Р. Кирста. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 360 с.
- 11 Лисенко Н.В. Шляхами українського дошкілля в Галичині /Неллі Лисенко//Науковий вісник Чернівецького університету. – Педагогіка та психологія. Вип.122. – Чернівці:Рута, 2001. – С.67-74.
- 12 Машталер О.В. Педагогічна і освітня діяльність О.В.Духновича / О.В.Машталер; За ред. О.Р.Мазуркевич. – К: Рад. шк., 1966. – 148 с.
- 13 Мітюров В.Н. Педагогічні ідеї Я.А.Коменського на Україні / В.Н.Мітюров. – К., 1971. – 136 с.
- 14 Нагачевська З.І. Педагогічна думка і просвітництво в жіночому русі Західної України(друга половина ХІХ ст.. – 1939 р.) [Текст]: монографія /З.І.Нагачевська; Прикарпатський національний ун-т ім.Василя Стефаника. –Івано-Франківська: Підприємець Третяк І.Я., 2007. – 764 с.
- 15 Нагачевська З.І. Становлення і розвиток суспільного дошкільного виховання в Галичині (ХІХ – перша третина ХХ ст.): Програма і методичні рекомендації до спецкурсу. – Івано-Франківськ: Плай, 1997. – 44 с.
- 16 Нагачевська З.І. Українська школа і педагогічна думка за межами України (кінець ХІХ–ХХ століття): Методичні рекомендації до вивчення теми з курсу «Історія педагогіки». – Івано-Франківськ: Плай, 1997. – 69 с.

- 17 Пенішкевич О Розвиток українського шкільництва на Буковині (XVIII – початок XX ст.) / О.Пенішкевич. - Чернівці, 2002.– 346 с.
- 18 Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги: підручник/А.М.Бойко, В.Д.Бардінова та ін. –К.: ВД «Професіонал», 2004. – 576 с.
- 19 Сбруєва А., Рисіна М. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах. Навч. посібник / А.Сбруєва, М.Рисіна. - Суми, 2000. –182 с.
- 20 Світ педагогіки Східної Галичини й українського зарубіжжя XX століття: ідеї, афоризми, висловлювання: Навч.посіб. /Укладачі Завгородня Т.К., професор; Прокопів Л.М., к.п.н, доцент; Стражнікова І.В., к.п.н., доцент. – Івано-Франківськ: видавець Третяк І.Я., 2010. – 212 с.
- 21 Сірополко С. Історія освіти в Україні: Підготував Ю.Вільчинський. 2-ге вид.– Львів:Афіша. 2001. – 664 с.
- 22 Софія Русова і Галичина. Збірник статей і матеріалів / Упор. Нагачевська З.І.– Івано-Франківськ: Вік, 1999. – 126 с.
- 23 Сявавко Є.І. Українська етнопедагогіка: [навч.-метод. посібник]. – Львів, Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка. – 2002. –159 с.
- 24 Українська педагогіка в персоналіях: у 2-х кн.: [навч. посібник /за ред. О.В.Сухомлинської]. – К.: Либідь, 2005. – Кн. 1. – 624 с.; Кн. 2. – 552 с.

16. Інформаційні ресурси

1. Урядовий портал – <http://www.kmu.gov.ua/control/>
2. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України – <http://www.mon.gov.ua/>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського – <http://www.dnpb.gov.ua/>
5. Наукова бібліотека НПУ імені М.П. Драгоманова – <http://lib.npu.edu.ua/>
6. Освітній портал – <http://www.osvita.org.ua/>
7. Освітній портал – <https://pedpresa.ua>
8. Освітній портал – <https://www.pedrada.com.ua>
9. Освітній портал - <https://prometheus.org.ua>
10. Освітній портал - <https://www.ed-era.com>